

žiranju našega znanja. Njegova vizija je videti precej optimistična, čeprav bomo najbrž morali govoriti o neuspehu naše družbe, če te »vizije« ne bomo dosegli. Toda nič kaj spodbudno ne zveni ob tem podatek, ki ga je ob podeljevanju letošnjih Prešernovih nagrad študentom posredoval rektor ljubljanske univerze dr. Roman Modic, da število diplomantov na slovenski univerzi pada. Ob Kavčičevi »skici prihodnosti« slovenske družbe nas ta podatek ob že ugotovljeni domala popolni brezbriznosti, ki se kaže ob »nemi« javni razpravi ob predloženem osnutku zakona o kulturnih skupnostih, opozarja, da je postalo *tudi* ali morda celo *predvsem* to področje kritično, kolikor sploh poskušamo govoriti o organiziranem razvoju naše družbe. Slovenska družba (to vedo naši ekonomisti bolje od mene) je najbrž že dosegla stopnjo, ko je pospešen razvoj mogoč samo ob višji organizaciji in mnogo večji vlogi znanja in kulture. Doslej je bilo oboje, znanje in kultura, odvisno bolj od volje, talenta in pripravljenosti posameznikov kot pa od ustrezne organiziranosti in zakonodaje. Danes pa moramo tem tradicionalnim slovenskim lastnostim dodati še takšno stopnjo organiziranosti in zakonodaje, ki bo oboje, znanje in kulturo, pospeševala in poglobljala, sicer bomo leta 1985 v odnosu do, da primerjam s predsednikom republiškega izvršnega sveta, *takratne* Švice in Švedske še bolj v zaostanku (ali zaostali) kot danes.

Hočem reči: sedanja mlačnost v obravnavanju kulturnih zadev na eni in drugi strani, pri družbenih načrtovavcih in kulturnih delavcih, zbuja resnično zaskrbljenost. Ta sloga v mlačnosti je mnogo bolj nevarna kot še tako nasršen boj, ki se nam je zdel včasih, ko smo ga še doživljali, tako neprijeten in »škodljiv«.

C. Z.

OBELISK — SPOMINSKO ZNAMENJE ALI REKLAMNI STOLP?

Obeliski so nasploh redka zadeva in zato, vsaj najimenitnejši med njimi, zelo znani in cenjeni spomeniki, navadno povezani s takim ali drugačnim zgodovinskim dogodkom, največkrat znamenja zmage. Pri nas starih obeliskov nimamo, pred dvanajstimi leti pa smo si le postavili enega, ki resda ni klasičen obelisk, v uradnem popisu ga morda niti ni najti pod tem spoštljivim imenom, morda je samo spominski stolp, vsekakor pa je povsem določeno spominsko obeležje. S takim namenom je bil ta steber ali obelisk tudi postavljen: spodaj, v višini človeške postave, je reliefni emblem srpa in kladiva z napisom VII kongres SKJ in z letnico 1958. Takrat je bil v veliki dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani zvezni kongres ZKJ. Že priprave na kongres so obetale, da bo pomemben, zato je bil postavljen na ploščad pred glavno dvorano tudi ta obelisk, ki resda, kot rečeno, ni umetnina, je pa prav dostojno arhitekturno spomeniško obeležje, postavljeno s povsem določenim pomenom in namenom.

Prej je na skoraj istem mestu stal neki Tršarjev spomenik, ki je bil tik pred začetkom kongresa prestavljen v »nevtralnejše« okolje, v Tivoli. Takrat je bilo rečeno, da Tršarjev spomenik s svojo (možno) simboliko (otroško igro) ni primeren za tako mesto, zlasti pa ne v dneh, ko naj bi bil v veliki dvorani Gospodarskega razstavišča kongres ZKJ. Res se je takrat ob Tršarjevem spomeniku rodil (kot domala ob vsaki stvari pri nas) eden od tako imenovanih »političnih vicev«, ki naj bi bil baje povod za premestitev spomenika v Tivoli. Kakorkoli že: skrb za spodobnost »izpostavljenega« prostora celo ob taki potencialni simboliki na ravni dnevnega vica je bila očita.

Odstranjeni spomenik je povsem dostojno zamenjal sedanji obelisk, ki se s čistostjo svojih oblik popolnoma podreja napisu, ki njegovo splošno spomeniško simboliko časovno in vsebinsko povsem nedvoumno določa.

Koliko Ljubljančanov, ki dan za dnem hite iz Bežigrada v center mesta (in obratno), koliko tujcev, ki s štajerske strani prihajajo v Ljubljano (ali jo v tej smeri zapuščajo), koliko poslovnih ljudi, domačih in tujih, ki prihajajo na Gospodarsko razstavišče, sploh še ve, čemu je bil ta obelisk

postavljen? Najbrž se o tem sploh ne sprašujejo, toda ne zato, ker bi obeliska ne opazili, temveč čisto preprosto zato, ker je že nekaj let povsem nedvoumen reklamni stolp, z velikim reklamnim napisom, ki propagira tujo firmo ali tuj izdelek: TERITAL — RHODIA-TOCE.

Preden sem se odločil, da napišem to glosso, sem še enkrat stopil prav do obeliska, da bi se še enkrat prepričal, če sta v njegovem spodnjem delu še zmerom komunistični emblem srp in

kladivo ter napis, ki opozarjata mimoidoče, kdaj in s kakšnim namenom je bil spomenik postavljen. In, verjemite ali ne, ta napis in emblem sta še zmerom tam, toda reklama se bahato šopiri nad njima, kot jara gospoda nad siromakom.

Morda je metamorfoza iz spomenika v reklamni stolp povsem normalen rezultat našega ekonomskega razvoja, napredka in smisla za nove vrednote in denar. Tako lahko pričakujemo, da bo, denimo, lekarna na Tromostovju reklamirala na bližnjem Prešernovem spomeniku Plivadon ali kako drugo tableto, Primožu Trubarju v Tivoliju bi prav lahko, vsaj v poletnih mesecih, obesili okrog vratu vabilo starim in mladim, naj si tešijo žejo in vročino z lučko, in še in še: vsak spomenik je mogoče s pridom uporabiti za reklamne namene.

Pravijo pa, da se tudi v reklamni vse bolj uveljavlja dober okus in da je celo vpliv kulture, splošne seveda, vse bolj opazen. Če je tako, potem kar po kamnoseka: v dveh urah bo z navadnim kladivom lahko odstranil z obeliska reliefni partijski emblem in neprijetni napis z letnico. Potem bo reklama čista reklama; kulturna, kot pravimo. Nič zato, kajpak, če sredi Ljubljanec, tako elitno reklamiramo tujo firmo, je pač v duhu časa, saj bi najbrž tudi na obeliskih v Rimu ali v Parizu prav radi obesili reklamo za naše čevapčiče ali krajske klobase, le da jih na to možnost nihče ne spomni. Toda mi smo že od nekdaj prebrisani kramarji...

C. Z.

Popravek: V prejšnji številki nam je tiskovni škrat, ki se je prav spretno izmikal tako stavčevi kot korektorjevi roki, v Trekmanovi oceni nove Borove drame kar nekajkrat spremenil naslov, ki se pravilno glasi PLES SMETI (in ne po škrtovsko »Ples smrti«). Zaradi tega se avtorju, Mateju Boru, in bravcem iskreno opravičujemo.

Uredništvo